

ducatuspraktikan

EN BILAGA OM SÄKRING AV GRAVVÅRDAR

FOTO: MALIN HAGSTRÖM

Råd för arbetet med gravvårdar

Det är församlingarna som ska se till att begravningsplatsen är en säker miljö, både för besökare och för dem som arbetar där. Det har förekommit att människor skadats allvarligt av vältande gravstenar och det är därför mycket viktigt att säkerheten på begravningsplatserna prioriteras.

Centrala Gravvårdskommittén har tagit fram riktlinjer där det rekommenderas att gravvårdar över 30 centimeter ska kontrolleras vart femte år. Arbetsmiljöverket kontrollerar vid inspektioner att församlingen arbetar med säkerheten på begravningsplatsen.

Artiklarna i Praktikan ger råd och tips om hur arbetet med säkerhet kring i synnerhet gravvårdar bör gå till. Bland annat tar vi upp hur församlingen ska berätta om sitt arbete för allmänheten och gravrättsinnehavare, vem som ansvarar för vad i samband med kontrollerna och om ansvaret för arbetsmiljön.

Uppdaterade riktlinjer

CENTRALA GRAVVÅRDSKOMMITTÉN, CGK, har uppdaterat de viktiga dokumenten om gravvårdssäkringsarbete. Följande dokument gäller från och med 1 februari 2019:

- Montering och provning av gravvårdar – för entreprenörer och privatpersoner (2019)
- Huvudmannens och stenfirmans ansvar vid montering – vägledning för förvaltningar och stenfirmor (2019)
- Instruktion för provning av gravvårdar – för dig som arbetar med gravstenssäkerhet på kyrkogård/begravningsplats (tidigare två dokument, nu ett) (2019)

Dokumenterna finns i Beda, under fliken *Arbetsmiljö och säkerhet* > *Gravvårdssäkerhet*

Mer information i skrift om gravgrävning

I SKRIFTEN *Gravgrävning – riskbedömning, etiska aspekter och instruktioner för säker gravgrävning* finns bland annat avsnitt som rör jordtyper och dess egenskaper, riskbedömning, instruktioner för säkert gravgrävningsarbete samt olika etiska aspekter att ta hänsyn till som en del av säkert gravvårdssäkringsarbete.

I bilaga finns även *mall för riskbedömning* samt *checklista för etik och rutiner*.

Läs mer och ladda ner exemplar från Beda, under fliken *Arbetsmiljö och säkerhet* > *Gravgrävning*.

Berätta om ert säkringsarbete FÖRE – UNDER – EFTER

Flera förvaltningar kan vittna om att när de berättar om gravvårdssäkringsarbetet i god tid före provning, med ett vänligt och sakligt språk, så ökar förståelsen hos alla gravrättsinnehavare och besökare; både de som kommer regelbundet och de som kanske besöker gravplatsen en gång om året i samband med högtid eller semester.

TRE FÖRVALTNINGAR DELAR HÄR MED SIG AV SINA GODA ERFARENHETER. DE TRE ARBETAR ALLA ENLIGT CENTRALA GRAVVÅRDSKOMMITTÉNS INSTRUKTIONER.

Förvaltning A

FÖRVALTNINGEN ANSVARAR FÖR tio kyrkogårdar och provtrycker 2-3 kyrkogårdar per år enligt rullande schema. När nedanstående arbetssätt infördes lugnades många initialt upprörda.

- **Ett år före provningsarbetet:** Allmän genomgång av kyrkogårdens status. Samtidigt går man igenom gravbok och gravrättsinnehavare. Har någon exempelvis avlidit under året? Vid de gravar som verkar sakna gravrättsinnehavare sätter förvaltningen upp en skylt och ber om kontakt.
- Information om det kommande arbetet publiceras på förvaltningens/församlingens/pastoratets webb.
- Information läggs fram på kansliet i god tid så att man vid bokning av exempelvis vigsel får information om det kommande provningsarbetet, eftersom det påverkar utseendet på miljön utanför kyrkan.
- Annonser i tidning.
- Brev till alla gravrättsinnehavare i god tid innan arbetet påbörjas – åtminstone två månader – så att innehavarna hinner meddela släkt och vänner.
- Anslag i god tid på anslagstavlor och kyrkogårdsgrindar. Anslagen sitter uppe vid minst en storhelg innan arbetet påbörjas, exempelvis över påsk om provningen ska påbörjas i maj.
- Lokal/regional media bjuds regelbundet in att göra reportage om gravvårdssäkringsarbete.
- En enkel film, gjord med mobil, förklarar de viktigaste momenten i ord och bild. Exempelvis hur mycket 35 kg är eller hur tryckmätare fungerar. Filmen har visat sig fungera mycket bra för gravrättsinnehavare som behöver åtgärda gravvård.

Förvaltning B

FÖRSAMLINGEN HAR TVÅ kyrkogårdar med cirka 7 300 gravar.

- Några månader innan arbetet påbörjas informerar förvaltningen om det i bland annat församlingstidning, på webben och på stora gatuplatser som står vid ingångarna till kyrkogårdarna.
- Gatuplatserna uppdateras med ny information när provtryckningen påbörjas så att alla besökare ska förstå vad som händer när de exempelvis ser en nerlagd gravvård.
- Direkt när gravvårdarna testats går ett brev ut till de gravrättsinnehavare vars gravstenar fått anmärkning.
- Enkel mobilfilm publicerad på webben förklarar provtryckningsarbetet.
- Tydlig kommunikation om tidplan för arbetet, för såväl förvaltning som för de gravrättsinnehavare som vill ta eget ansvar för arbetet besvarar frågor som "när ska provningen vara slutförd?" och "när ska eventuella åtgärder senast vara genomförda?"

Förvaltning C

FÖRVALTNINGEN SKÖTER OM sex kyrkogårdar med sammanlagt cirka 17 000 gravplatser. Provtryckning görs vart femte år, enligt rullande schema, okulärbesiktning varje vår när tjälen gått ur marken.

- Information via anslag om arbetet och varför gravvårdar lagts ner.
- Skyltar vid berörda gravplatser berättar varför gravvården har lagts ner. Förvaltningen väljer av säkerhetsskäl att lägga ner osäkra gravvårdar.
- Information om arbetet publiceras på webben.
- Annonser i lokalpressen.
- När gravvårdarna har lagts ned skickas brev ut till gravrättsinnehavaren som ombeds svara inom tre veckor. Förvaltningen bifogar frankerat svarskuvert för att få in fler svar och det har visat sig vara en bra investering, trots portokostnaden.
- Påminnelse går ut efter några månader.
- Efter tidigast 6 månader föreläggs innehavaren att inom ett år åtgärda gravvården.
- Har inget hänt ett år efter att gravrättsinnehavaren hämtat ut sitt REK-brev så förverkas gravrätten. De flesta åtgärdar dock eller återlämnar graven.

I BEDA FINNS ett exempel på hur ett brev kan formuleras till en gravrättsinnehavare som

behöver åtgärda en gravvård. Underlaget går att komplettera med egna uppgifter där så behövs. Brevet finns under fliken Arbetsmiljö och säkerhet > gravstenssäkerhet > Dokument

FOTO: ELASTOCOM AB

Viktigt fördela ansvaret för provtryckning, säkring och efterkontroll på olika parter

HUVUDMANNEN FÖR begravningsverksamheten är skyldig att hålla begravningsplatsen i ordnat och värdigt skick och att den är en säker miljö, både för besökare och för anställda. Ansvaret för att kontrollera gravanordningar vilar därmed på den som förvaltar en allmän begravningsplats.

Ibland måste åtgärd gå före information till gravrättsinnehavare

Enligt 7 kap. 30 § begravningslagen (1990:1144) får huvudmannen enbart göra ändringar på gravplatsen med gravrättsinnehavarens medgivande. Om det är nödvändigt får att förebygga skada, har huvudmannen dock rätt att genast göra ändringar på gravplatsen utan att dessförinnan informera gravrättsinnehavaren. Om kontrollen visar att gravvården utgör en fara bör huvudmannen alltså omedelbart säkra gravvården. När gravvården lagts ner måste huvudmannen omgående informera gravrättsinnehavaren skriftligen om åtgärden.

Gravrättsinnehavaren ska åtgärda

Enligt 7 kap. 3 § begravningslagen är det gravrättsinnehavarens sak att hålla den enskilda gravplatsen i ordnat och värdigt skick. Därför vilar ansvaret för att åtgärda en gravvård som inte är säkert monterad på gravrättsinnehavaren. Till sin hjälp kan gravrättsinnehavaren använda sig av en stenfirma.

Huvudmannen bör informera gravrättsinnehavaren om den möjligheten, men bör själv inte anlita något företag att säkra gravanordningar för gravrättsinnehavarens räkning. Huvudmannen bör heller inte rekommendera en viss stenfirma, utifrån att begravningsverksamheten ska skötas på ett sakligt och opartiskt sätt.

Ansvaret för att kontrollera att en gravanordning har ommonterats på ett säkert sätt vilar på församlingen. Varje församling bestämmer hur den lägger upp det arbetet.

Samordning av arbetsmiljöansvar

Inom begravningsverksamheten och på våra kyrkogårdar förekommer det att andra arbetsgivare än församlingen/pastoratet har personal på arbetsstället. Vid sådana tillfällen ska arbetsmiljöarbetet enligt arbetsmiljölagen samordnas för att uppnå säkra arbetsförhållanden.

PÅ ETT ARBETSSTÄLLE där flera arbetsgivare bedriver verksamhet kan en arbetsgivare genom sin verksamhet skapa risker för andra arbetsgivare. Där kommer samordningsansvaret in; att undersöka vilka eventuella risker som kan finnas med att flera arbetsgivare har personal som arbetar på samma arbetsställe.

1. SAMORDNINGSANSVARET

Det är den arbetsgivare som råder över driftstället som har samordningsansvaret, exempelvis

- om en arborist anlitas för att beskära träd på kyrkogården
- när begravningsbyråer kommer med kistransporter till krematoriet.

Församlingen/pastoratet måste informera personalen från begravningsbyråerna eller arboristen om vilka risker som kan finnas på kyrkogården eller krematoriet och hur de kan skydda sig mot riskerna och därmed utföra sitt arbete på ett säkert sätt.

2. KOM IHÅG

Att det finns en arbetsgivare som är samordningsansvarig för arbetsmiljön innebär inte att de andra arbetsgivarna slipper

sitt normala ansvar för att de egna medarbetarna ska kunna utföra sitt arbete på ett säkert sätt och därmed undvika att drabbas av olycka eller ohälsa i arbetet.

Samordningsansvaret innebär ansvar för samordning, inte något totalansvar för alla inblandade arbetsgivarers arbetsmiljö- och skyddsarbete.

3. VIKTIGT MED INFORMATION OM RISKER OCH ANVISNINGAR

Den samordningsansvariga arbetsgivaren är den som bäst vet vilka risker som finns på arbetsstället. Arbetsgivaren

- måste informera övriga arbetsgivare på arbetsstället om detta.
- måste utfärda anvisningar om till exempel någon skyddsutrustning ska användas.

Övriga arbetsgivare på arbetsstället måste följa de anvisningar som den samordningsansvariga utfärdar.

4. SÄTT UPP ANSLAG

På arbetsstället ska det enligt arbetsmiljöförordningen framgå vem som är samordningsansvarig för arbetsmiljön och ett anslag som informerar om detta ska sättas upp.

Utbildning i arbetsmiljöarbete – en god investering

Arbetsmiljöansvaret på kyrkogården (1 dag)

God kunskap om arbetsmiljöregler, ett systematiskt arbetsmiljöarbete och en kultur som främjar gemensamt ansvar bidrar till god arbetsmiljö. Passar även förtroendevalda.

Grundläggande arbetsmiljöarbete (3+1 dag)

Utgå från gällande arbetsmiljölagstiftning, viktiga föreskrifter och aktuell arbetslivsforskning. Teori varvas med praktiska övningar.

Läs mer och anmäl dig/er på internwww.svenskakyrkan.se/arbetsgivare/utbildningar

ducatus

Produktion:
OTW
08-50 55 62 00

Postadress:
Svenska kyrkans
arbetsgivarorganisation
Box 157, 101 23 Stockholm
08-737 70 00
Besöksadress:
Vattugatan 17, Stockholm

Webbplats: internwww.svenskakyrkan.se/arbetsgivare
Ägare: Svenska kyrkans
arbetsgivarorganisation
Ansvarig utgivare:
Helén Källholm

Har du tankar kring
detta särtryck?
Skicka ett e-brev till:
arbetsgivare@svenskakyrkan.se